

د. علی شریعتی

خوشبوستان

له عهشق بانتره

و: محمد باقوان

خوشویستن

له

عەشق بانترە

د.عەلی شەریعەتی

و: محەممەد باخەوان

ناوی کتیب: خویشوستان له عه شق بانتره
وه رگير: محه ممه د عه بدورپه حمان (باخه وان)
ديزايڼی بهرگ و ناوه وه: زانيار هه له بجه يی
چاپخانه: گه نچ
سالی چاپ: ۲۰۱۰
ژماره ی سپاردن: (۲۴۲۵) سالی ۲۰۰۹

پیشکەشە بە :-

-گیانی بەرزوپیرۆزی کاروانچی کاروانی
خۆشەویستی

-گیانی پاک و بەرزەفری عەلی شەرەعەتی
-پێبوارانی ئەوینداریی کاروانی خۆشەویستی
راستەقینە

-هەر خۆشویست و خۆشەویستێکی بەراستی

-خۆشەویست... س. م.

پيشه‌كى:

خەرىكى خويندەنەوہى كتيبي (ھونەرى
خوشويستن)ى (ئەريك فرۆم) بووم، كە
تيايدا بە پىزبەندى كەسانىكى وەك كىنتو
كى يىركى گوردو ساتەرو كامۆ،
ھەولەدەدات تاوہكو بە قازانجى ئەو
(ھيومانىزم)ە بەر فراوانەى كە بانگىشتى
دەكات _ تەفسىرو پاساوى ئەوينەكان
بداتەوہو، بە ئەو بەيانە جوانو

دەروئزانىيە ھونەرمەندانەى كە ھەيەتى،
خەزىكى شىكارى رېنماييانەى ئەوينەكانە،
بە سوودى (مروڧايەتى) و بە قازانجى
(كۆمەلگە)! من لەو پېرستە گشتگىرەى
كە ئەو، لە ھەموو جۆرەكانى ئەوين
داويەتى، لە ئەوينى ژن و پياو، خەلك و
نيشتمان و باوك و منداڵ و مروڧو خودادا...
ھەرچى گەرام ئەوەى كە دلى من سالانىكە
ئاشنايەتى و ئەويش تەنھا ئەوينىكە زادەى
مروڧە، كە ئەوينەكانى دى ھەموو
سەپاندنى سروشىت و پيويستى (بوون
وتەفراندن)ە، چونكە ھەموو ئەو
مەعشوقانە سروشتمان بو ديارى دەكات

و غه ریزه که فرمانبر (پاسپیردراوی) نه وه
 _ ، بیخو، د نه مان ده دات که نه وین
 بکهین و ته نها یه ک نه وینه که نه و (منه
 بیگهر د و ئازاد و دلّسافه) مروّیانه، نه و
 خودی خوده مان، به بی سه پاندنی سروشت
 و داخوازی میزاج و بهر ژه وه ندی و سوود،)
 ه لده بـ ژیریت و برپا رده دات) و نه وه
 کیشمه کیش پازئامیزی دوو پوچه که چیژی
 شاراو هی نزدیکایه تبه کی سه یر یه کتری
 ده به ن و ده چیژن _ که بیخ و بناوانه که ی له
 جبهـ انیکی دیکه دایه _ و پرهنگی
 هاونه ژادییه کی بان و بالایی (ماورایی)
 له سیمای یه کدیدا ده بینن و هه روه ک دوو

هاونیشتمانی، نااگا، له م وولاتی ناموی
ژیانه دا، هه روا به ریکه وت، ده که ونه
سه ره پئی یه کترینه وه و له یه که مین ژوان و
دیداردا، یه کتری ده ناسنه وه و هه رسات،
هیلله کانی ئاشنایه تی و خزمایه تییه کی
قوول و پۆشن _ که حاشا هه لئه گره _ له
یه کتردا ده خویننه وه و په یوه ندیییه کی ئاله م
چه شنه، نه له و جوړه ئه وینانه یه که بیته
به رچاوی ئه ریک فرۆم که هیومانیه سته و
هیزمانیزم، به هه رحال، تیکراییه کی
ساویلکه و دل ساده یه و چ ئاگایی و هه والیکی
هه یه له وه ی که به هه ندی (ده رونه و
ناخ) هه کاندایه په پری؟ و چی ده زانیته که

لەو ئەويناڤە كە ھەمووی كۆمەلئىك فرۇفيللە
تاوھكو مـرۇق بكا تە خزمە تگوزارى
سروشست و تۆكەرى كۆمەلگە، ئەويناڤىكى
بانترۇگە وردە تریش بوونى ھەيە كە بە
ويناڤى ئەويناڤە كانى دى ئامرازى كار نىيە و
ئەویش ئەويناڤى مـرۇقە بو مـرۇق، ئەويناڤى
پۇچىك بو پۇچىكە. پۇچىكى تەنھا و ئاتاج
بە پۇچىكى قەشەنگ و گرانبە ھاو
دەولە مەند، ئەويناڤى خزمىك بو خزمە كەى
خۇى، لە ئاپۇراى دروستكراوھ كاندا كە
ھەروەك مـيرووھ كان لە زەوى ھەلدە توقىن و
ھەريە كە بە بەرژەوھ ندىيە كەوھ لەم

پۆزگاره ئالووده يه دا، لێك ده ئالێن و پێچ
ده كه نه وه و ده مرن.

پێم حه يف بوو كه ئه ویش ناوی
ئه وینی لێ بنێم كه شاعیره كان
ئالووده یان كردووه . و یستم به
(پێزلیگرتن) ی ناوزه د بكم، مه لاكان
بێفرخیان كردووه . گووتم باشتترین وشه
لێره دا (نزیكایه تی) ه، نزیكایه تی دوو پۆح،
دوو بێگانه : به و ناسكیه جوانیه ی كه له
پێكهاته ی ئه و وشه یه دا هیه : (نزیك) و)
ایه تی)) ! ترسام كه تینه گهن . به هه ر حال
ده لێم : خوشویستن . مه به ستم ئه وین و)
پێزلیگرتن) و ئیمانی دوو پۆحی ئاشنای

نزیکه. دوو (مروڻ) ی که جگه له وهه وینه
 خاوین و بیگه ردو پوخته ی که (منی مرویی
 پوخت) ی هرکه سیڅ دروستده کات، هیچ
 بهر ژه وه ندی و پیوستی (زه وره تیڅ)
 پیکیانه وه نابسته تیته وه و گریان نادات،
 په یوه نډیه که نه سروشت، نه نه فرینراو
 (دروستکراوان = خلقت)، به لکو ته نهایی
 نیوان دوو ته نهایی لیکنزیک ی پیکه وه
 به ستووه ... و نازانم چی بلیم؟ به هر حال
 ، نه وه ی من له ماسینیون له کروکی
 نیسقانمدا، له قولایی فیتره تمدا، هستی
 پیده کهم. نه وه ی که له زیانیدا هستم
 پیده کرد هر پوڅ، له دهستی نه ودا، به

ئەو (نازانم لە کویدای) هە که هەردەم لە
داخ و حەسەرەتی دوورکەوتنەو هەیداین ،
نزیکتر دەبمەو هە ، و لە نیگایدا ، ئەو (نازانم
کە) یە دەبینم کە هەمیشە لە چاوەپروانی
بە دەستەهێنانەو هەیدا ئۆقرەمان لێبڕاوەو
ئەمێستا ، پێنج سالا کە هەموو پۆژیک لە
مەرگیدا تازیەبارم و تادیت ، لە پۆژی ئەو
(کارەساتە) نزیکتر دەبمەو هە .

خۆشويىستىن لە ئەوين بانتىرە

خۆشويىستىن

لە

ئەوين بانتىرە

ئەو بوو كە منى فير كرد كە:

خۆشويستن لە ئەوين بانترە.
ئەوين (عەشق) خرۆشـيـكى كوـيرە و
پەيوەنديە كە لە پەوى نابيناپەو. بەلام
خۆشويستن پەيوەنديە كى خودئاگايانەو
لە پەوى بيناىپە كى پەون و خاوينەو. ئەوين
زىاتر لە غەريزەو سەرچاوە دەگريـت و
هەرچى لە غەريزەو سەرھەلـبـدات بى
بايەخە و خۆشويستن لە پۆحەو هەلـدـيـت و تا
هەركوئى كە پۆحيك بەرزى و بلندي هەيە،
خۆشويستنيش ھاوھەنگاو و شانبەشانی ئەو
بەلوتكە دەگات.

خۆشويستن له ئەوين بانترە

ئەوين له زۆربەى دلەکاندا، شیۆه و فۆرم و
پەنگى تارادەيەك ويكچوو و هاوشیۆه و
دەردەكەويت و دارای کۆمەلای سىفەت و
حالت و پوالت و دیمەنى هاوبەشە، بەلام
خۆشويستن له هەر پۆحیکدا پرشنگ و
درەوشانە وەيەکی تايبەتى خۆی هەيە و له
پۆحه وە پەنگ دەگریت و له بەر ئەوەى
پۆحه کان، بە پيچه وانهى غەریزه کانه وە،
هەرکام پەنگيک و بلنديەك و پەهەنديک و
تام و چيژو بەرامەيەکی تايبەتى خویان
هەيە، دەتوانين بلين بە ژمارەى هەر
پۆحیک، خۆشويستنيک هەيە.

ئەوین لە گەل ناسنامەدا بى پەيوەندى
نىيە و تىپەربوونى وەرزەكان و پۆيشتنى
سالەكان كارى تىدەكات، بەلام خۆشويستن
لەودىو سال و تەمەن و زەمەن و ميزاجەو
دەژى و پۆژو پۆژگار دەستى بە هيلانەى
بەرزو بلندى را ناگات.

ئەوین، لە ھەر پەنگو ئاستىدا، لە گەل
جوانىيەكى بەرھەستدا، بە نھىنى يان
ئاشكرا، لە پەيوەندىدايە. ھەربە و چەشنەى
كە شوبنھاوەر دەلىت: (تۆ وەرە بىست سال
بخەرە سەر تەمەنى مەعشوقەكە تەو،
ئەوكات لە سەر كاريگەرى راستەوخۆى ئەو
بە سەر ھەستتەو تىبىنى بكە !)

خۆشویستن له ئەوین بانترە

بەلام خۆشویستن ئاوەھا لە پۆحدا
شۆزو مات بووەتەووە و کەمەندکیشی
جوانییەکانی پۆحە کە جوانییە
بەرەستەکان بە جۆریکی دی دەبینیت.
ئەوین زریان و شەپۆلاوی و قەلەمون
سیفەتە، بەلام خۆشویستن ئارام و دامەزراو
سەنگین و لیوانە لە نەجابت.

ئەوین لە گەل دوری و نزیکیدا لە
هەلکشان و داکشاندا. ئەگەر دوری لە یار
دریژە بکێشیت لاواز دەبێت، ئەگەر
پەيوەندی و پیکەوەبوون بەردەوامبێت پوو
لە سووکی و پووچبوون دەکات. و تەنها بە
ترسو ئومید و ترسو لەرزو شیواوی (ژوانو

پاریزکردن) زیندووو بەهێز دەمینیتهوه.
بەلام خۆشویستن لەگەڵ ئەم حالەتانهدا
ئاشنا نییه. دونیای ئەم دونیایهکی تره.
ئەوین جۆشو خرۆشیکی یهکلایه نهیه.
بیر له مه عشوق ناکاتهوه که کییه؟
(خودجۆشیکی خودی)ه، و له م پروهوه
هه میسه به هه له دا ده پواتو له هه لبراردندا به
خه ستی و سه ختی هه له خلیسکی و یان
به رده وام یه کلایه نه ده مینیتهوه و هه ندیجار
له نیوان دوو بیگانه ی لیك جیاوازا، ئەوینیك
چه خماخه لی ده دات له بهر ئەوهی له
تاریکییدا یه و یه کدی نابینن، له دوی
ته قینه وه و بزیسکه ی ئەم بروسکه وه یه که له

خۆشویستن له ئەوین بابتەرە

تیشکی پۆشنایی ئەودا دەتوانن پوخساری
یەكتری ببینن و لیڤه دایه كه هه‌ندیکات،
له‌دوای چه‌خماخه لی‌دانى ئەوین، عاشق و
مه‌عشوق كه له پوخساری یه‌كدی
پاده‌میین، هه‌ستده‌كه‌ن كه یه‌كدی نانا‌سن و
بی‌گانه‌یی و نامۆیی (نا ئاشنایی) دوای ئەوین
_ كه ده‌ردو ژانیکی بچوك نییه _ فراوان و
زۆر به‌رچاوه.

بە‌لام خۆشویستن له پۆشناییدا ریشه
داده‌كو‌تی‌ت و له‌به‌ر نووردا شین ده‌بی‌ت و
گه‌شه ده‌كات و له‌م پوه‌وه‌یه كه به‌رده‌وام
له‌ دوای ئاشنایه‌تییه‌وه پووده‌دات، و له
پاستیدا، له ده‌سپێ‌كدا، هه‌ردوو پۆ‌حه‌كه

هیله کانی ئاشنایه تی له سیمای نیگای
یه کترییدا ده خویننه وه، و له دواي
(ئاشنابوون) ه که (خۆمانه) ده بنه وه. دوو
رۆح، نهك دوو کهس، که رهنگه دوو کهس
پیکه وه له گهل کۆمه لێک له پووگیرییه کاندای
ههست به (به خۆمانه بوون) بکهن و ئهم
حاله ته به ئه ندازه یهك ناسک و سرکه که به
ئاسانی له ژیر دهستی ههست و ده رککردن
هه لدی و پاشان چیژی ناسیاوی و به رامه ی
نزیکیه تی و گهرمی لیکنزیکیی له قسه و
کردار و ئاوازی قسه کانی یه کتردا ههست
پیده کریت و له م قوناغه دایه که له ناکاو،
خۆبه خو، هه ردوو پیبواره که به چاو ده بینن

خۆشویستن له ئەوین بانتره

که به بههه شتی بیسنووری میهره بانی
گه یشتوون و ئاسمانی سامال و بیگه ردو
خاوینی خۆشویستن به پاسه ریانه وه دهواری
هه لداوه و ئاسۆی پوون و پاک و بیگه ردی
(ئیمان) به پرویاندا ده کریته وه و شنه یه کی
نه رم و ناسک _ هه روه ک پۆحی
په رستگه یه کی ویرانه که له میحرابی
په نهانه که یدا، خه یالی راهیبی کی گه وره
له سه رزه وی نه خشی به ستووه و وورته ورتی
به سووی پارانه وه ی مناره ته نهاو
غهریبه که ی ده هی نیته له رزه و حه شوکه -
هه رسات په یامی ئیلهامه تازه کانی
ئاسمانه کانی دی و ولاته کانی ترو بۆن و

بەرامەى گۆلە ناديارو گيان رڤينەكانى
باخچەكانى دىكەى لەگەل خۆيدا پييهو، بە
ميهرو نازيكي كارامەو شيرين و شوخەو،
هەرسات، خۆى دەدات بەسەر و پووى ئەم
دوانەدا.

ئەوين، شيتيه و شيتى شتيك نيه جگە لە
ويرانبوون و پەريشانى (تيگەيشتن) و
(بىرکردنەو). بەلام خوشويستن، لە
تروپكى هەلکشان و ميعراجيدا، لە سنوورى
ئاو و زوعەقل بانتر دەپوات و تيگەيشتن و
بىرکردنەو و هيش لە زەوى هەلدەگریت و بىەرزى
دەکاتەو و لەگەل خۆيدا دەيبات بۆ لوتكەى
هەرەبەرزى پۆشنگەرى (ئيشراق).

خۆشویستن له ئەوین بانتره

ئەوین جوانییە دلخوازه کان له
مه عشوقدا ده خولقینیت و خۆشویستن
جوانییە دلخوازه کان ده بینیت و به
دیدە کات.

ئەوین فریویکی گه وره و به هیزه و
خۆشویستن راستگوییە کی راسته قینه و
بیگهره؛ به بی کوتایی و ره ها.

ئەوین له ده ریادا نغرۆبوونه و خۆشویستن
له ده ریادا مه له کردن.

ئەوین بینایی ده گریت و خۆشویستن
ده یبه خشییت.

ئەوین زبرو توندوتیژه و له هه مانکاتدا
ناپایه دارو نادلنیایه و خۆشویستن ناسكو

نەرمونىيەنە و لە ھەمانكاتدا پايەدارو ليوان لە
دنيايە .

ئەوين بەردەوام ئالوودەى گومانەو
خۆشويستىن سەرلەبەر برىواو يەقىنەو گومان
لەخۆ ناگریت. تا زیاتر لە ئەوين نۆش
دەكەين، تیراوتر دەبینو لە خۆشويستىن
ھەرچەند زیاتر، تینوترو بەتاسەتر دەبین.
ئەوين تاچەند درەنگتر بخایەنیت كۆنەتر
دەبیئتو خۆشويستىن نویتەر دەبیئتەو .

ئەوين ھیزیکە لە عاشقدا، كە بەرەو
مەعشوق كەمەندكىشى دەكات؛ و
خۆشويستىن كیشندەيەكە لە دۆستدا، كە
دۆست بۆ لای دۆست دەبات. ئەوين، بە

خۆشويىستىن لە ئەوين بىانتىرە

خاوەنبوونى مەعشوقە و خۆشويىستىن
تىنويەتتى لە دۆستدا تىوانە وەيە .

ئەوين دەيەويىت مەعشوق نەزانراو
بىزىناويىت، تاوەكو بۆ ئەو پىاوان بىيىت،
چونكە ئەوين جىلوەيەك لەخۆپەرستى و
پۆحى كاسبكارانە يان جانە وەرەنەى مرۆقە، و
لەبەرئەوەى كە لە خراپەى خۆى بەئاگايە،
كە لە ئەويدىدا دەيىبىنىت لىي بىزار دەيىت و
پقوكىنە لەدل دەگرىت. بەلام خۆشويىستىن
دەيەويىت دۆستەكەى خۆشەويىست و ئازىز
بىيت و دەيەويىت كە سەرچەم دلەكان ئەوەى
واكە ئەو سەبارەت بە دۆست لەخۆيدا
دارايەتى و ھەيەتى، ھەيانبىت. لەبەر ئەوەى

كە خۆشويستن جيلووەيەكە لە پۆحى
خودايى و فيترەتى ئاھورايى مەرۆڤو،
لەبەرئەوەى خۆى بە پىرۆزى و بى لەكەيى
بالايى (ماورايى) خۆى بينايە، كە ئەوە لە
ئەويددا دەبينىتەو، ئەويشى خۆشدەويىتو
بە ئاشناو خويشى دەبينىتەو.

لەئەويندا پىكابەر بىزرەو، و لە
خۆشويستنداىە كە (هەوادارانى مەلبەندى
يارىان وەك گيانى خۆيانە، كە ئىرەيى
نیشانەى زەقوديارى ئەوينە، چونكە، ئەوين
مەعشوق بە نيچىرى خۆى دەبينىتەو
هەميشە لە پەريشانىداىە كە ئەويدى لە
چنگى نەيرفيىنى و ئەگەر پفاندى، ئەوا لەگەل

خۆشويستن له ئەوين بانترە

هەردوکیاندا دوژمنایەتی دەکات و
مەعشوقیش هەروا بێزراو دەبێت، و
خۆشويستن باوەر (ئیمان)ە و باوەریش
رۆحیکی پەهایە، ئەبەدیەتیکی بێسنوورە،
له تۆرەمە و پەرگەزی ئەم جیهانە نییە.

ئەوین پەتی سروشتە و سەرکێشەکان بە
خۆیەو دەبەستیتەو تاوەکو ئەو هی
ئەوان، له سروشت بەخۆیان گرتووین
پێیدەنەو و ئەو هی مەرگ زەوتی دەکات،
بە فێلی ئەوین، دای بنێنەو، که ئەوین
قەرەزبێری مردنە، و خۆشويستن ئەوینیکە
که مەوۆ، بە دوور له چاوی سروشت، خۆی
دەخولقینێت، خۆی پێرا دەگات، خۆی ئەو

(هه لده بژئیریت). ئه وین له داوی غهریزه دا
دیلبوونه و خوشوویستن بریتیه له ئازادی له
جـهـبری میـزاجـ. ئه وین
خزمه تکار (فه رمانبه ر) ی گوی له مستی
جهسته یه و خوشوویستن پیغه مبه ری پۆج.
ئه وین بیئاگا (ئخفال) کردنیکی گه وره و
به هیزه تاوه کو مروڤ به ژیانه وه سه رقال
بیته و به پۆتینیا ته وه خه رۆ بیته که سروشت
نۆر حه زی لییه تی، و خوشوویستن زاده ی
ترس له نامۆییه و خۆدئاگایی ترسه یینه ری
مروڤه له م بیگانه بازاره ناشیرین و
بیهوده یه.

خۆشويىستىن لە ئەوين بائترە

ئەوين بەدوای چيژوۋەبوونە و خۆشويىستىن
ھەوداى پەنا دۆزىنەو ەيە . ئەوين نانخواردنى
چايشيكي برسييه و خۆشويىستىن) ديتنەو ەي
ھاودەميکە لە ولاتى بيگانەدا).

لە شائوييەكدا پالەوانىك، لەبەرامبەرى
پادشاو ە، بۆ نمايشكردنى تيژى و برىستى
شمشيرەكەى، شيشيكي پۆلاى داناو، بەيەك
ليدانى شمشيرەكەى، قاشى كردو كردى بە
دوو كەرتەو ەو ەمووانى مات و سەرسام
كرد؛ پادشا ئاوريشميكي نەرم و ناسك_ كە
بەويئەى پەلەھەوريكي بەيانان سىپى، ناسكو
سووك بوو_ ھەليدا بە ھەواداو پەردەى
ئاوريشمەكە لە كاتيكدە وەك تۆپەلە

دوو که لایکی به سه‌ریه کدا که وتوو له له حه‌وادا
به ئارامی و جوانی و ناسکی پۆحی شاعیریك،
ده‌کرایه‌وه‌و ده‌پشکوت _ پادشا، به نه‌رمی و
ئارامی و سه‌نگینی و دلنیا یی—ه‌وه،
شمشیره‌که‌ی به نیویدا تیپه‌پاندو، بی
ئه‌وه‌ی هه‌ست به که‌ترین به‌رگریه‌ك بکات،
په‌رده‌ی ئاوریشمه‌که بوو به دوو به‌شه‌وه‌و
هه‌ر لایه‌کی له هه‌وادا، به‌ره‌و لایه‌ك پۆیشت و
له تیپه‌پوونی شمشیره‌که به ناو دلی په‌رده
ئاوریشمیه‌که‌دا که‌ترین لۆچیکی تیینه‌که‌وت و
وه‌ك بلیی هه‌ستی به تیپه‌پوونی
شمشیره‌که به هه‌ناویدا نه‌کرد،
شمشیره‌که‌یش ئاوه‌ها تیپه‌پده‌بوو که وه‌ك

خۆشويستن له ئەوين بانتره

بلى به نيو دلى پارچه هه وريكى به ره به يانى
به هاريى، يان توپه له دوو كه له سپيه كانى
جگه رهى شاعيريكى! پوچوو له باز نهى
خه يالدا، تيپه رده بيت.

ئاھ! كه له ووشه بازى و دار پشتن
دهسته وسانم كه ئەوين كام شمشير و
خۆشويستن كامه شمشير. بمبوورن كه
ناتوانم، من يا وهري ماسينيونم كه له هه مبه
ئهم جوو شتانه وه پهريشان ده بوو.
قه شهنگى، ناسكى، ئەو شتهى پرهنگو بوونو
تامى ناماديترو نائاساييترو نا زه مينيترو
بى كه لكترى ههيه پوچى ئازار ده دا.

بريا دەمتوانى لىستىكى ئەو شتانەى كە
فرمىسك بە چاوى ئەودا دەھىنى بنووسم
ھەرھەموو لەيەك جىدا تۆماربەكەم. ئەوكات
شتىكى ناوازەو شىرىن دەبوو بو
خۆيىندىنەو. لانىكەم بو ھەستىكرىدو
ھەستىكرىدنى زىرى و نەرمى و پەگەزو
پەنگو بۆن و بەرامەو ھەستىارىيەكان، و
وەك دەلەين: بەكارى خالە لاوازەكانى پۆھى
ئەو دەھات. پۆھىك وەك ئەسپىك وەھايە)
ئەلبەتە پۆھىش ھەيە وەك كەرىك يان
ھىستىرىك، ياخود گايەك، يا سەگىك، يان
پىويەك، ياخود كەلەشىرىك، يان مەرىك، يا
گورگىك، ياخود دالەكەرخۆرەيەك، يان

خۆشويىستىن لە ئەوين بىاترە

كەمىيارىك، ياخود زالويەك، يان مشكىك
(زۆر كەسان) ن يان پلنگىك، ياخود شىرىك
يان شەھىنىك، يا بەبوويەك، يا چۆلەكەيەك،
يا بەرازىك، يا ورچىك، ياخود پشيلەيەك،
يان قومقۇمەيەك، ياخود پەپوسلىمانەيەك يا
پەروانەيەك، يا مېرولەيەك، يا فيلىك، ياخود
وشتىك (زۆركەس) يان ووشتىرمەلىك! يان
قەلەمۇنىك، ياخود (وشتىر _ گا _
پلنگ) ك، يان مژمژەيەكى كەلەشىرى، يان
تۆۋىك، يان پەتاتە، ياخود فىلە خويىيەك،
يان كرمىك، يان.... بىنىشتىك!! { بېروانە . وتارى
بىنىشتى خروس نىشان } ، ياخود دەريا، يا جەنگەل،
يان خانوويەكى نوپى خىجىلانەى جوان { بېروانە

وتارى پەيغەكان مەرقەكان} و يان كاروانسەرايەكى
چۆل و ويرانەى كۆن، ياخود ئاگرىك} و
دابەشكردنە ووردترەكانى بۇ جۆرەها پارچە
ئاگرى بچوك و گەورە و ھەمەجۆر، و ھەرۈەها
جۆرەكانى لە پەروى خانەوادە و توخمەوہ:
نەوت، پيو، پۆنى چرا، ئەلكحول، گازۆيل،
بەنزين، دارو جۆرەكانى: ھەر لە كۆتەرەى
تاق و چل و چيو و لق و پۆ و شكەكانى قەيسى و
تووەوہ تاوہكو دارى (سەندەل) و... ھتدوئە و
ئاگرانەى كە لە شتانى ديكەوہ دەكەونەوہ و
شتانى دى و سووتەمەنيەكانى ديكە و
پزىسكەكانى ترو بروسكەكانى دى و
بزوسكە و بزىسكەكانى ديكە و ئۆۆۆۆۆ و

خۆشويستن لە ئەوين بانتەر

پۆلینکردنی دیکەى ئاگرەکان، نەك ئاگرە
دووکەلدارەکان، بۆندار، ئاگرە بى
دووکەلەکان، بى بۆنەکان (مارج من نار)،
ئاگرە شین، سوور، سپى، سەوز...و ئاگرە
بیرەنگەکان. ئاگرە بەرھەستەکان، ئاگرە
نەببیراوە نەبەرھەستەکان...و ئاگرە
سووتینەر و ئاگر داخ و ئاگرە تاريککەرەو و
ئاگرە پووناککەرەو و ئاگرە بى داخى، بى
گەرمىيەکان، ئاگرە....کان و ئەو ئاگرانەى
سووتینەر نین. ئاگرە سارد، فینککەرەو،
باش، پاك، پووناك، نەببیراوەکان..
نەیرەوانا ئاگرى ئەوين لە خوادا!! چ
کەسێك پەى بە ئەمە بردووە؟ ئاگرى ئەوين

لە پۆحی خوادا، ئاگرێك كە ھەر ھەموو
گەر دوون درەوشانەووە و دەر كە و تن)
تەجەللای) ی ئەو، ئاگرێكى گەرم نییە، داخ
نییە. بۆچی؟ ئاتاجمەندى لەودا نییە،
شەپۆلانى تێدا نییە، نامە حكەمى، گومان،
لە رزۆكى، دوودلى، ھەلبەز و دابەز،
دڵەپاوكى، پەشیوى... نىگەرانى، لەودا
نییە، بەلام ئاگرە، ئاگرىنتر لە ھەر ئاگرێك،
ئاگرێك كە پریشكى يەك بلیسەى بریتیە لە
بووتەوەر (گەردوون)، سیبەرەكەى ئاسمانە،
دەر كە و تنە كە ————— ی كائىناتە،
تۆز و گەردى خۆلەمیشە ناسك و بچوكە كەى
بریتیە لە كاکیشانەكان....

خۆشويستن لە ئەوين بانترە

چى دەلیم ؟ !!!

ئەمە يە ئاگرى ئەوين لە خوادا ! يانى
چنى ؟ ئاگرى ئەوين خۆ بەمجۆرە
نييه... كەواتە ئەمە ئاگرى خۆشويستنە .
بەلى ، ئاگرى خۆشويستنە ، سەيرە ! ؟

منیش وەك سەرجه م عارفەكان و شاعیرەكان
قسەم دەکرد : ئاگرى ئەوين ! ؟ ئەویش
لەخوادا ! ؟ نەخیر ، ئاگرى خۆشويستنە كە
داخ نييه ، سارد نييه ، گەرم وتینی نييه ،
بۆچی ؟ چونكە ئاتاجمەندی و پيويستی
نييه ؛ لەبەر ئەوەی مەرامی نييه ؛ چونكە
گەشتنی نييه ، چونكە بەدیكردن و پەيبردين
نييه ، لەبەر ئەوەی ونکردنی نييه ، چونكە

بەدەس-تەيئەننى نىيە، لەبەرئەوھى
بەكەلكەتەن و بەدەردخواردنى نىيە، چونكە
هەوکردن و پەشتۆى نىيە، بۆوھى شەپۆلانى
نىيە، چونكە گومان و دوودلى نىيە،
لەبەرئەوھى دوورو نىيە، چونكە بىم و
ئومىدى نىيە، چونكە مردن و ژيانى نىيە،
لەبەرئەوھى بەھىزى و لاوازى نىيە،
لەبەرئەوھى قەفەسى نىيە، چونكە
چاوەپوانى نىيە، لەبەرئەوھى كە
تۆمەتبارکردنى نىيە؛ كە پوونکردنەوھ و
لەكدانەوھى نىيە، كە ترسو لەرزى نىيە،
لەبەرئەوھى ئۆقرەگرتن و تەحەمولکردنى
نىيە، چونكە كۆت و بەندى نىيە، بۆوھى

خۆشويىستىن لە ئەوين بىاترە

مەرجى نىيە، چونكە (گەرانبەو) ى نىيە،
لەبەر ئەو ى (وستان) ى نىيە، چونكە
(پۆيشتن) ى نىيە، كە خۆراھىنان و
(رياضت) ى نىيە، كە گەوجىتى نىيە، كە
تەنەگەيشتىنى نىيە، كە زەرورەت و
بەرژەوەندى و سودو قازانچ و (بۆچى) و
(لەبەرچى) و داخوازى و ناكۆكى و پىكەو
گونجان و لىكدژى و كوفرو شىرك و گومان و
سىستى ئيمان و ەواو ەو ەس و چىژو ئازار
... ى نىيە، ئاگرەو، نەك ئاگرى ئەوين،
ئاگرى خۆشويىستە...

خەرىكبووم چىم دەگووت ؟

.....ئەسپ.... ھا؟ بەلێ، وەتم ھەندێ لە
پۆحەکان وەك (ئەسپ) وەھان. ھەر ئەسپێك
خالیکی بزواندن ھەیە؛ ھەدیجار ئەسپێك بە
توندترین قەمچیەکان ناوچاوی لیڵ ناکات؛
ئەگەر نەشتەریكیش بکەیت بە تەنیشتیدا
ھەر ھەستی پیناکات، ھەست دەكات بەلام
ناجمیّت. ھەر وەك ئەو ھەستی ھەستی
پینەكات. بەلام ھەر ھەمان ئەم ئەسپە یەك
یان چەند خالیکی بزواندن ھەیە؛ بناگوێ،
خال یاخود چەند خالیك بە گەردنی، پشستی،
سنگی، ژێر گەروی، کە بە بچوکتەین
ئاماژە ی نوکی پەنجەتوتە. لە ناکاو
دەردەپەریت و وەك بالندە یەك کە لە پەر

خۆشویستن له ئەوین بانتره

راچنەنیت، دەدات لە شەقە ی بالۆ
دەردە فرتیت. ئاوە ها شیتانە دەداتە غار که
هەر سوارچاککی کارامە دەدات بە زەویدا،
هەر کۆسپ و ئاستەنگێک تێدەپەرینیت که
لەبەر دەمیدا قوت بیتەو، تێدە فرتیت،
که ژوکیو دەشت و دەرو دۆل و شیو
پووبارو گرد و چال و چۆل و دەریا و شارو
هەرچی و هەرکەس و هەر کوێیەک که هەیه،
دەبیریت و لێدەدات و دەیشکینیت و
هەلەدەدات و دەپوات و دەپوات و تاوە کوو...
هیزو پرستی لێدەبریت، تاکو له چاو ونبیت..
و من، هەست دەکەم پۆحم پۆحی ئەسپیکە،
نە له ئەسپ نە ویترو نە بانتر له ئەسپ، بەلام

نهك نه سپی نه سپوعه ره بانه، گالیسکه؛ و
نهك نه سپی سواری و به کریدان. نه سپی بی
زین و لغاو، نه سپی چه مووش و سه رکه شو
جووته وه شین و شیت و کیوی؛ نهك که لغاو
نه گریت، به لی به لام به ناره حه تی، به
مه ترسیه وه، دره ننگ... پاس ته،
ماندوو که ره! به لام نه گهر ئیمانی ئارام
له به ربړاوو بیثوقره ی به ندی زه وی _ که
شه وق و تاسه ی میعراج و هه لکشانی هه یه و
عه شقوق و نه وینی دی داریک له و به
ئاسمانه کانه وه _ توانی لغاو بکات به سه ریداو
خوی هه لبداته سه ر پستی و قه مچییه کی پر
ئیشی قسه یه کی ئاشنای بو بچریت،

خۆشویستن له ئەوین بااتره

گەردەلوولەکان لە پشت سەر یەو و ن
دەکات و وەپیش دەنگی هەورە تریشقەکانی
ئاسمان دەکەوێت و، هەروەک تیر، پانتایی
زەوی دەگرێتە بەرو بەسەر بەرزایی دیواری
ئاسۆ و هەلە دەفریّت بە سنگی بلورین و
ناسکی سپێدەدا پۆدە چیت، و لە
چاوتر و کانیکدا، شازادە یەکی لە نیو کۆتی
غولاماندا بیگانه _ کە نیازی هەلاتن لە ولاتی
غوربەتی زەمین و پاکردن لە خێوەتگە ی
درێندان و دوژمنانی ناپاک و قین لە دلی ژیر
ئەم ئاسمانە ی هە یە، و لە ترسی دیلییەتی
بە دەستی مامە لە چیان و کۆیلە فروشان ی ئەم
پەشە بازارەدا، ئەلھای خاک و ولاتی خۆ ی

کردووه _ به سنوری جیهانیکی دی
ده گه یه نیتو، به خیرایی نه زنه کی
ئاوات وئاره زوویهك، ده بیاته به رده رگاکی
خوی _ ئه وی جی که ده رو دیوارو،
دانیشتوانی هر هه موویان خزم و خویشو
که سوکارانی چاوله پئی ئه ون؛
ده رگایه کی به رز که که به سهر پانتایی
کوستانیکی لوتبه رزه وه داچه قاوه که
نهنگو شوره یی هیچ هه نگاویکی قبول
نه کردووه و، خهوشی هیچ نیگایه کی چلک و
نه گبهت و بریندارکه ر نه که وتوووه و ئالووده ی
زبلدانی هیچ (تیگه یشتن) یکی ته سكو و کوردو
بوگه ن نه بووه .

خۆشویستن له ئەوین بانتەر

کۆشکیکی گەورە و چۆل و بێدەنگو
شکوودار، بەسەر داوینی کیویکی بەرزو
دووڕو سەرکەشو پڕ سام و هەییەت و
شکوومەنددا، لەبەر پێیدا چاوگەیهکی
هەلقولای خۆریک که له دلی پڕ له پازی
غەییەوه سەردەردینی، هەواکەیشی بۆندار
له خۆشترین عەترەکانی خۆشترین
خۆشویستنهکانی خۆشترین پۆحه کانه...

له کوی؟

(ئەوی که ئێره نییه)،

له کوی؟

ئەوی که زهوی و ئاسمانه که یان هەر هەمووی
له پۆح دروستکردوو، پێکیان هیناوه؛ له

پۆحی ئەو پراھیبە پەر لە پازە ی که تەمەنیکی
لە نیۆ حەشیمەتی مەردمدا بە سەر بردو
کەس نەیناسی و وینە ی خۆی لە نیۆ چاوی
ئەو هەزاران دوورو نزیکە نەبینیەوه، که
لیی کۆ بووبوونەوه و لیی پامابوون، تەنها
یە کجار، بە درێژایی ئەو پێگا دوورو درێژە ی
کە بەم وشکە قاقرەدا تێدەپەریت یە کجار، لە
دەرچەکانی پەرستگایەکی نەزانراوەوه لە
ناوەوه ی پوانی و مەزارگە ی شەهیدیکی
بزرناوی بینی که لە ناویدا_ لە ژێر
منارەیه کی زیڕین که بەوینە ی خەیاڵی
خواپەرستیک، که تیکرایی تەمەن چاوی لە
ئاسمان بریوه_ ئەسپەردەبوو.

خۆشويىستن لە ئەوين بانتەرە

وینە یەکی لە چوارچێوە ئاسنینیک گیراو
بە سەر دیواری حەرە مەکە یەوێ ئاوێزان
کرا بوو کە چاوی، بە حەسرەت و خەمییکی پڕ
واتاوە، لە تابلۆی مەزارگە ی شەهیدە کە
بریبوو وەک بلیی کۆمەلێک دێری نوسراو
لە سەر تابلۆکە دەخویننیتەوێ و دەها
دەردە کەوت کە وینە ی کەسیکە کە لە گەل
شەهیدیکی بزرناو کە لە ناو دلی گۆرە کەدا
پاکشاوێ و لیی خەوتوو، خزمییکی نزیکە و
وێک بلییت تەنها ئەو کە، لەم سەر زەویەدا،
لە گەل ئەم ئەسپەر دەکراوێ بێ ناوونیشانەدا
کە کەسیک نایناسی، ئاشنایە و دەزانیت
کێیە، چارەنووسی چییە، و بۆچی لیڕەدا

شەھىد بوو؟ و چۆن كوشتوويانە؟ و چ
كەسانىڭ كوشتوويانە و لىرەدا بە خاكيان
ئەسپەردە كىردوو؟ و بۆچى كەسىڭ
بىرەو ەريەكى لەبارەو ە باس ناكات؟ بۆچى
لەنيو ئەو ەموو زيارەتكارانەى كە دىنو
لىرەدا (نەزو نياز) دەكەن؛ جگە لە منارە
جوان و قەشەنگەكەى ە رەمەكەى كە لە
دوو رو نزىكەو ە لىدە پروانن و ئەبلەقى دەبن و
پەسنى دەلىن و شكۆدارو پىرۆزى رادەگرن،
كەسىڭ شتىڭ نازانىت؟ كەسىڭ تەننەت
ئەركى خويندەو ەى ئەو چەند دىرەى كە
بەسەر ئەم تابلۇ بەردىنەو ە نوسىويانە
ناداتە بەرخۆى؟ بۆچى گلكۆى ئەم شەھىدە

خۆشویستن له ئەوین بانتره

ئاوه ها ئاوه دان و پازاوه و خه ملینراوه و
خزمه تگوزارو شمه کی وه قفکـراوو
زیاره تکاری زۆره و خودی ئەم شه هیده
که سیك نایناسیّت و که سیك ناپرسیّت که
ئه وه ی له ژیر ئەم گومه زیه جوانه داـ که
جیلوه ی کاشیه قه شه نگ و گرانبه هاو
که چبری و هونه رمه ندیه سه رنجراکی شه کانی
چاوانی مات کردووـ به خاک ئە سپه رده
کراوه کییه ؟ بۆچی شه هیدیان کردوو ؟
چاره نووسی، خه م و خه فه ت و ئیش و ژانی،
ئایینی، ئیمانی، پۆژگاری و ژیا نی پر خوینی
چی بووه ؟ که سیك ناپرسیّت ئەم ئیما مزاده
نه ناسراوه ی که له ژیر ئەم گومه زیه دایه و له

شه لالی خوین و تییدا خه وتوو کیه؟
بوچی؟ چون و به تیغی کامه خه لیغه شه هید
کراوه؟ خاوه نی چ هزو بیریک هه بووه؟
خاوه نی چ هه ست و ئی حساسیک بووه؟ داوای
چی کردوووه؟

و راهیبه که _ که نه بیرکردنه وه پر
نازارانه له خویدا نغروی کردبووو ده سوتاو
هه لده قرچا _ چاوی له چاوی په نجه ره کانی
مه زارگی نه شه هیده نه ناسراوه بریبووو
نیگای واق ورمای له نیوان وینه
هه لواسراوه که ی سهر دیواری حه ره م و گوری
نه شه هیده دا ده هات و ده رۆیشتو
ده پرسی و، له م حاله دا، له ناکاوه سستیکرد

خۆشویستن له ئەوین بانتره

که پوڤساری ئەم وێنه له چوارچێوه گیراوه
به سهر دیواری ناوه وهی ههره مه وه ئاشنا
دێته بهرچاوی! زیاترو زیاتر پوانی و تیپراما و
به سهر سه و پرمانیکی بیهمناک به لام
تاسه بزوینه وه بیانی که ئەم وێنه یه.....
وێنه ی خودی ئەو!

به ئێ، پوڤی من ئە سپیکه. به لام هه یف که
لیره دا که منم، ئە سپی زیت و زرنگی ههره بی
به ئاشگیره وه ده به ستنه وه و له گه ل ئە سپی
گالیسکه دا هاو زنجیری ده که ن و لیره دا که
منم، چه قبه ستوان ئازاد و هه لاتووان و
چه موشان له نیو کۆت و به نددا!

((خشمناکان بی خروش و بی فغان دردمندان بی فغان و بیخروش
باز ما ماندیم و شهر بی تپش و آنچه گفتار است و گرگو رویه است
گاه میگویم فغانم برکشم باز می بینم صدایم کوتاه است...!))

.....)) لیگه پیین.

نهوین هه ندیجار جی گۆرکی ده بییت و

هه ندیجار سارد ده بیته وه و هه ندیکات

ده سووتییت. به لام خویشو یستن له جیگای

خویدا، له ته نیشته دوسته که ی خویدا؛

هه لئاسییت؛ سارد نابیته وه چونکه داخ نییه؛

ناسوتیینی چونکه سووتیینه ر نییه.

ئـه وین یووی لـه خویه تی.

خوپه رست و (خوپارین) و به دخوو، و

له پینا و خویدا مه عشوقه که ی ده په رستییت و

خۆشويىستىن لە ئەوين بىاترە

ستايىشى دەكات، بەلام خۆشويىستىن پىوى
لەدۆستە، دۆستخوازو دۆست پارىزەو خۆى
لەپىناوى دۆستدا دەوئىتو ئەوى لەبەر ئەو
خۆش دەوئىتو خۆى لە گۆرپدا نىيە.

ئەوين، ئەگەر بىتو عاشق لە نىودا
نەبىت، ئىدى (ئەوين) نىيە. بەلام لە
خۆشويىستىن دا، جگە لە خۆشويىستىن و
خۆشەويىست، سىھەمىك بوونى نىيە. ئەوين
بە خىرايى دەگۆرپىت بۆ كىنەو
تۆلەسەندەو ئەو ساتەيە كە عاشق خۆى
لەو نىوانەدا نابىنئىتەو، بەلام لە
خۆشويىستىندا رىگايەك بەرەو ئەولا نىيە. و
مەركات ئەوەى كە (خۆشويىستىن) باش

دەزانىت و باش ھەست دەكات ، خۆى لە
نىودا نابىنىتەو، بە خىرايى و بەسادەيى،
دەگۆرپىت بۆ فىداكارى و لەخۆبووردوويەكى
سەر سورھىنەر و بىخەوش و گەورە و شكۆدار و
ئىبراھىم ئاسا و لەم ساتەدايە كە خۆى كە
نيە و ئىدى ناتوانىت بىيت، لە ئاويىنەيە كدا
كە پىيخۆشە لە كە (پەلە) يەك ناو لە خۆى
دەنىت و فەرمان دەدات _ واقىعى و دلسۆزانە
لە پووى ئيمانىكى دلىيا نەك پۆتىنى و
خۆنواندنەو؛ ئەمە ھەم لە كاتى ووتنىداو
ھەم بە جۆش و خرۆشى قسەيەو ديارە _
كە: (ئەو پەلەيە بەسەر ئاويىنەكەو بەسەر!
تاوەكو ئاويىنەكە ئىتر پوخسارم لە خۆيدا

خوشويستن له ټهوين بانتره

نه بينيت، بيهووده خهوشيك بهسهر
روخساريه وه نه مينيت و ټاوينه ي پاك و
بيگه ردو بيخهوشي تو خهوشدار نه بيت).
به لام ټهوين ده ليت: (ټاه! ټايا ټهم له كه يه
له دواي من پاك ده كه يته وه؟ ټايا له كه يه كي
تر بهسهر ټاوينه كه وه ده نيشيت؟ ټايا،
له مه ودوا، روخساري ټاوينه كه بي خهوش
ده بيت؟ نه خير، نه خير، نه خير، له دواي
من، سهرتاسه ري ټهم ټاوينه يه رهش
بكه ره وه. ټهم په له يه پان بكه ره وه بهسهر
تيكړاي ټاوينه كه دا!

جيوه ي ټاوينه كه هه مووي بکړينه با ئيدي
وينه يه كي تيډا دهر نه كه وييت. ټاوينه كه

خۆلاوی بکە و خاکی ئازیه تی بە سەردا بپژێنە
تاوەکو پووناکی خۆری بەرنەکهوێت؛ تاوەکو
لە دوای من نەدرەخشیت، بریقە ی نەیت.
ئاه! چی دەلیم؟ ئاوێنە که بشکێنە!
بشکێنە! بشکێنە!

جگەر گوێشە که م، لە دوای من بەرۆکت دادپە،
بەردەوام سەرو قژت پەڕیشان و پەخشان
بکە. هەرگیز بزە نەخەیتە سەر لیوت،
هەرگیز لە سەر جیگە ی نەرم نەخەویت.
هەرگیز نەخەویت. بەردەوام پلّمە گریان بە.
هەردەم داخ و پەژارە ی من لە سنگتدا نوێ
بکەرەو. لە سەر گۆرە که م هەلّمە ستەو.ه.
مەگەر پێرەو.ه بۆ ماله که ت. لە بەر مردنی من

خۆشويستن لە ئەوين بانترە

ژیانت بدە بە بادا. پۆحى من لە گۆرەكەدا
ئەشكەنجە دەچيژيژي ئەگەر دەنگى
پيگەنين و هەوالى خۆشى و بەختە وەرى و
ئازادى تۆ ببیستيت. ئاھ، لە ژيڕ بەردى
ئەلەددا بە شادى و خۆشى و پابواردنى
خۆت ئازارم مەدە !

هاوسەرەكەم ! كاتيک كە لە
بەخۆشییەكەمە وە مردم و تەرمى بى ئيش و
بيگيان و بى هەستميان لە ئاگرەدا سوتاند،
ئەكەيت تۆ فەرامۆشم بکەيت. پاش كەمىك
بگەرپيە وە بۆ ناو شار. گۆرستان
بە جيبهيلييت و بگەرپيە وە مالى، بەبى من
ژيان و ئارامى دريژە پيبدەيت، ئاھ كە

بەختیاری و کامەرانی تۆ لەدوای من چ
بەدبەختییەکی گەورەیه بۆ من! تۆ. دەبیئت
ئەو دەمەی کە تەرمەکە ی منیان ئاگر
تییەردا، خۆیشت _ هەرچەندە هیشتا
لەسەرەتا دایت _ بەگری ئاگرەکە ی من
بسوتینی تاوێکی لەدوای من، شتیکی لە تۆ
جگە لە خۆلەمیشتیک بەجی نەمیشت.

بەلام خۆشویستن، لە ئەو هەموو جۆش و
خروشی ئیمان و ئاتاجییەیدا، دەستەدامینی
دەبیئت و بە هیزی پێداگری و فەرمان و
تکالیکردن، لەناو جیگە ی سەرەمەرگی
خۆیدا، داوا لە هاوسەرەکە ی دەکات کە:

هاوسەرەكەم! تۆ ھىشتاكو دەتوانى بىست
سالى دى بىرى و دەتوانى ھەناسە بدەيت،
ھەست بکەيت، بىر بکەيتەو، ژيان بکەيت،
حەزت ھەبىت، ئەوين بکەيت، ھاوسەرى،
ھاوھەنگاوى، ھاوپازى، ھاوپۇخى،
خوئىشايەتى، سەرچاوى ھۆگرى،
سىبەرىكى فېنك، بىستانىكى بەرامەدار
بدىەو، بىست بەھار، بەبى من، لە خوشى و
شادى دابىت، بىست ھاوين، بەبى من، چىژ
لە سەرفەر و گەشت و دەريا و كوستان و
كىو و پووبار و ەربگرىت. بىست پايز بە
تيراماننە قوولەكان، بەھەستکردنە
پىشەدارەكان، بە خوئندنەو، بە تىفكرين؛

به خوشويستن؛ به نهوين کردن، به
خه مخواردن، به جوينه وهی بيره وه ريه وه
خه ريك بيت.

بيست سالی دی له پشت په نجه ره کانه وه
دابنيشی و هاتنه خواره وهی خاموش و مات و
سوکی به فره کان و جه نجالی نازی
په نجه کانی باران و قه مچی (با) کان به سهر
جه سته ی رووته لی دره خته کانه وه و نرکه و
نالهی (با) کان له ژیر خيوه ته کانه وه
بيیستی؛ ببینی، شهواني ره شو دريژو به
تاقه تی زستانه کان، ده رگا کانی ژووره که ت
دابخه یت و په رده کان دابده یته وه و له
ته نیشته زوپا داخ و گهرم و خوشه که وه

خۆشويىستن لە ئەوين بانترە

دابنىشى و چاو لە يارى توندى و جوان و پىر لە
پازى بىزوسكە بى ئۆقرە و بىزىوەكانى
ئاگرەكە _ كە لەگەل دلى تۆدا قسە دەكەن _
بىرپىت و چەندىن كاتژمىر بە ديار
تەماشاكردنىيەو دابنىشى و نىگات لەسەماي
ئەفسوناوى ئەو وەرنەگىرىو، لەو حالەدا،
بالندە كىويىيەكانى خەيالت بەردەيتە دەرو
بياندى لەشەقەي بال و بەرەو لای
بىرەو وەريىە خۆش و شىرىن و بەرامەدارەكانى
پاىردوو وەكان و ئاواتە پىر تاسەكان و چاو لە
پىي ئايندەكانت بىروانى تاو وەكو بىرۆن و
بگەپىن و ھەر چركەساتىك پەيامگەلىكى
شىرىن و ھەوالگەلىكى وروژىنەرت بە ديارى

بۇ بەيىننە بىزە نەرمەكانى بىرەۋەرى پەنگو
شېرىنە ۋە خۇشى لىۋەكانت، لە سىيەرى
سەماكەرى ئاگرەكەدا، پىشكۇيتە ۋە سىنگى ئەۋ
دوۋمارى خەتە ۋە خالدار كە لە ئامىزى
يەكتەدا چۈۋنەتە خەۋ، لە خەۋە خۇشە ۋە
شېرىنەكان ۋە جۇشە ۋە خۇشە بەيىننە... بەلام
ھەرگىز، يەككە لەم بالىندانە، بۇ
سۇراخكەردىنە، نەدەۋى بەم گۆرستانەدا
كە دلى من دەپەنجىنى ۋە پۇخى من كە _ لە
قۇلايى تارىكىي مەرگەيىنە ۋە قورسە ۋە
خامۇشى گۆرستانەدا، لەبەر تىشكى لەررۇكى
ئاگرەكەدا لە پۇخسارى تۇ دەپوانى ۋە بە
چىژەۋە تەماشاي سەماي سىيەرەكان

خۆشویستن له ئەوین بانتره

به سهر ئه گريجه و ته ويل و سنگ و نه ندام و
جل و بهرگي تووه ده کات _ ئه گهر ببينيت
که، له و حاله ته دا که خاموش و له ته نيشته
زۆپا که دا بێدهنگ دانیشتویت و سه رگه رمی
نوێکردن — هوهی بیر هوه ری — هکان و
پهروه ده کردنی ئاواته کانی، ته ماشای یاری
پریشکه کانی ئاگره که ده که یت و جار جار؛
هاتنی بیر هوه ری یان ئاواتیکی زۆر شیرین و
خۆش ختوو که ت ده دات و سه رت به لایه کدا و
شانت به لایه کی دیدا لار ده کاته وه،
خه نده یه کی نه شه هین و خه ست، لیوه کانت
که به نار هه تی بهرگری ده که ن به سهر
ته واوی ده م و چاوتدا بلا و ده کاته وه و نازانم

ئەو بىرەۋەرى ياخود ئاۋاتە چىيە كە، لە
ھەمان كاتدا، چاۋەكانت لە تاو
تەرىقىۋونەۋەيەكى ناسكۈ نەرم بەسەريەكدا
دەئىيىتۈ پۇخسارت لە شەرمىكى شىرىندا
سۈر ھەلدەگەرپىتۈ ۋەك ئاگر گۈل دەكات ۋ
لە تاكاۋ لە جىدا بىھۈۋودە ھەلدەپەرپىتۈ
دوويارە خىرا دادەنىشىتەۋە ۋ ھەمدىسان
بالئندەيەك لەۋ بالئندانەي كە پەۋانەي
سەرزەمىنەكانى رابردوۋ يان ئايندەت
كردىۋو، دىارىيەكى تازە دىئىتۈ چىرۆكىكى
دى ساز دەكاتۈ دىسان بىزەيەكى ناسكۈ
ۋەك پىشكوتنى گۈللىك لە بەرامبەر خۇردا يان
تەپەي سىنگى تۈلە ماريك ياخود شەپۇللىكى

خۆشویستن له ئەوین پائتەر

نەرم بەسەر پوو خساری بیگەردی ئاوەوە
ئارامی لیۆه کانت بەیە کدا دەدات و من که
دەبینم تۆ نوقمی چیرۆکه شیرینه کانی و
ئاواته پەنگینه کان نەوازشت دەگەن و
بیرەوهریه جوان و خۆشبۆنه کان ختووکه ت
دەدەن؛ بە وینە ی چاوە کانی باوکیکی
تامەرزۆ که جگەرگۆشه ئازیزە که ی بەسەر
تەختی زاوایه تی یان بوو کینییەو دەبینیت و
نوقمی چیرۆ خۆشی و بەختەوهری،
چاوە کانی من لەناو بیلبیلە قوول و لە چاو
خالییه کان و پر لە خاک، لە قولایی تاریکی
گۆردا، بریسکه دەدات و کاسە ی سەرم، لە
شەوق و تاسەدا، دەدات بە سەقفی

ئەلە دەكەداو دالم كە پوتوركاوە و سنگم
قەفەسىكى خالىيە كە بالندەكەى مردووە،
بەلام پەراسووەكانى قەفەسە ئىسقانىيەكەى
سنگم، لەتاو شىرىنى و خوشى
چركەساتەكانى تۆدا، لىك دەترازىن و ئەگەر
لەنىو بىدەنگى قورس و پەشو ئارامى
گۆرستاندا بىت، دەنگى ئىسكەكانى ئىسكە
پەيكەرىەكە بە باشى دەبىستىت.

بەلى، ئەگەر لەم حالەتەدا پۆحى من
بىنىت كە لە پر بالندەيەكى غەمگىن ھاتو
چىرۆكىكى دەستپىكرد كە تۆ ئەبرۆكانت
وەك ئەو كاتەى كە، لە بەرامبەر پووداويكى

خوشویستن له نهوین باتره

له ناکاوو سهیرهوه قهه رار ده گین،
به رز کرده و و چاوه کانت که هه روا هه ر له
ناگره که بریوه، نه بله قهه کردو بزوسکی
خه میکی پر داخی لیده رچوو؛ چه ند
دل و پینکی تواوه ی داخ و ناخ سهه مای
ناگره که ی له نیگاتدا تاریک و شیواو ده خاته
له رزه و جیپینکائی خه میکی قبول به سهه
ته ویلته وه نیشته و لیوه کانت باریان گرت و
سهه رت که وته سهه ر شانه کانت و هه ر دوو
ده سهه کانت که وته سهه ر نه ژنوکانت و من
سیبه ری قورسی داخیکسی تالم به سهه
پوو خسارته وه بینو و زانیم که نه و بالنده یه
چیرۆکیک له مهه پ منه وه ده گیریتته وه و به لای

خەمخانى تەنھاكەى مندا گوزەرى كردووہ .
ئەم گۆرستانە پان و بەرینەى كە _ ھەر وەك
دونیا، لە تەنیشەت ھەزاران دراوسى و
ھاوئیشتمانیدا، تەنھا و بىدەنگ و نامۆ و بى
ئاشنا، شەوان و پۆژانىك بەرپىدەكەم كە ئىدى
ھەردووکیان وەك يەك واىە _ زۆر پەريشان
دەبم و ئىش و ژان جەستە ئىسكىيەكەم
دادەگرىت و تۆ نازانىت كە، لەم حالەدا،
كەسىك كە گەروویەكى بۆ ھاواركردن نىيە،
دلىكى بۆ ياخىبوون نىيە، زمانىكى بۆ ووتن
نىيە و قاچىكى بۆ پۆيشتن نىيە، پەنجەيەكى
بۆ نوسىن نىيە، دەستەوسان و كلۆل و
داماوەو، سەرتاپا، بووہ بە ئىسكە

خۆشویستن له ئەوین بانترە

پەیکەرێک لە دەستەوسانی، بوو بە
تۆپەلێک ئیسقان لە زەبوونی و بێدەسەلاتی؛
سنگی، ئەندامی؛ سەری، قەفەسیکە کە
تیایدا جگە لە ھەوا کۆیوێکەکانی ترس و لەرز
نییە و ھەواکەیشی تێدا نامیڤیتەوێ و جگە لە
خاک و ھەوا و ئیسک، شتێک نییە... تۆ
نازانی، تۆ نازانی ئەو کانیای لێوان لێو بە
جۆشی ژیان، ئەو سەرتاپا پۆچی لێوان لە
زیندەگی و ژیان و گەنجی و جۆش و خرۆش و
شادی! ئەو کە دەتویست من لەو
دونیایەدا، لە دونیای جموجول و چالاکی و
ھاوارکردن و ووتن و گۆیگرتن و توورەبوون و
پۆیشتن و خۆشویستی و مێھر بەخشین و

بێقه راری و لێدانی دل و چاوه پروانیکردن و
 یاخیبون و بێتاقه تی و خهنده و گریان و
 ئاوات و ئاره زهوو بیره وهری و هه ناسه دان و به
 پێ پۆیشتن و دووری و هه لاتن و نزیکسی و
 دووره په ریزی و تین و تاوو گوپو تین و ترسو
 ئومید.... _ که ئه میستا هه ره هه مووی له
 ته نیشتمدا، له دووتویی کفنه که مدا، له گه
 مندا به خاك ئه سپێردراوه _ ژیان ببه خشی
 و زیندویتی فێر بکهیت و ئه و به هه شته ی که
 دایکی ناشیمان له ئاسماندا دهستی لێبه رداو
 ئیمه ی خسته ئه م تاراوکه ناشیرینه
 بێگانه یه وه؛ بیهینیتته سه رزه وی؛ به لی تو
 نه ی لیوان له (بوون) و توانین و هه ستکردن و

خۆشویستن له ئەوین بانتره

لیدانی دلۆ ئەو پڕ له ژیان، ئەو لیوان له
(بوون) ! تۆ نازانی، که بۆ ئەم دۆستهی تۆ—
که هه‌نووکە جگه له قه‌فه‌سیکی ئیسکینهی
که پڕ له هه‌وایه نییه و به‌سه‌ر سنگی قڕۆلۆ
بۆشیه‌وه به‌ردیکی قورسو بییه‌زه‌یی
ئه‌لحه‌دیان داناوه... ئای ئیش و ئازار
کیشان چه‌نده سه‌خته !

بۆ ئەو که‌سه‌ی که ناله‌یشی له ده‌ست
نایه‌ت، که گه‌رووی هاوارکردنی نییه، دلی
یاخیبوونی نییه، چی ده‌لیم؟ ته‌نانه‌ت
ناتوانی‌ت به‌رزیت، ناوچاو به‌یه‌کدا بدات،
ناتوانی‌ت له‌م خه‌لۆه‌ته‌ مه‌رگباره

تەنھاییەدا، تەنانتەشت بە ناوچاوانی
خۆیدا بمالیت، ناتوانیت تەحەممول بکات،
ناتوانیت.... بگری... نازانی ئازارکیشان بو
ئیسکە پەیکەرێک چۆن سەختە! تاکوئ
سەختە!

نازانی گریان، بو ئەو کەسە ی کە
بیلەیلە ی چاوی جگە لە دوو چالێ قوولۆ
گەرە ی پر لە خاک نییە، چەندە مایە ی
پەنج و ژانە! چی دەلیم؟ پەنج؟ ژان و
ئازار؟ سەخت؟ ئەم ووشانە هینی
زیندوووەکانن، هینی دونیای پر لە (توانین)ن،
پر لە (بوون) و پر لە (ژیانکردن)ن. لێرە هیچ

خۆشویستن له ئەوین بااتره

ووشەیهك توانای قسەیهکی نییه، هیچ
ووشەیهك، هیچ زمانیک کاریکى لهدەست
نایەت، چی بلییم؟ جگە لەم ئەندازەیهی که
من مەرەنجینه، لیڤەدا مەرەنجینه، لیڤەدا
من مەردەم نیگەرانی تۆم، جگە لەمە
لەبیری هیچدا نیم، که نهکات له بهرامبەری
ئاگەرکه‌دا، ئەو ساتە‌ی که به‌تاقی تەنها
چاوت له شۆڵە و پرشنگە چالاک و
سەماکەرەکانی ئاگرەکه بریوه و بالەندەکانی
خەیاڵت بە دەوری سەریدا له پەرۆزدان و یهك
به‌یهك چیرۆکیکیان بۆ ساز کردوویت، له‌پر

---

(١) وهك مه‌وله‌ی تاوگۆزی ده‌لێت:

سۆچنۆم خەسەرەت دەرد جیاپیت   ئەك چون بلیسە‌ی یاد تەنهاپیت... دە‌مێت

لێوێ تێراوە کانت و چاوە پرشنگدارە کانت و
پووخساری پاراوە گەنج و لیوان لە ژیان، لە
چیرۆکی تال بژاکی. من، لێرەو، نابیت
جگە لە ختووەی پەیتا پەیتای بیرەوەرێیە
شیرین و ئاواتە خەیاڵ و روژنەرەکانی ئاویته
لە گەل شەرم و تاسە و نەوازشدا، لە تۆدا
حاله تێکی دی ببینم. من لێرەدا، لەم
تەنهایە جاویدان و بێدەنگەمد، ئارام بهێڵە!
تۆ بیست سالی دی بەبی من، دەبیست دەست
لە ئامیزی چرکە ساتە لیوان لێوێکان لە
(بوون) و ژیانکردن؛ ببیت و ژیان بکەیت،
ببیت و ژیان بکەیت ... ببیت و بژیت ... بهێڵی
ببیت و بژیت .... لە بەر ئەوێ خوشوێستن لە

خوسروییسی ته نهوین بانتره

نهوین بانتره و من، هه رگیز، خۆم تاوه کو
ناسی بلندترین لوتکه ی نهوینه بلنده کان،
ناهیتمه خواره وه.

پەرور دگارم، مېهره بانی من
 له دۆزه فی ئەم بەهه شته، ره هام که!
 لیڤه را هر دره فتیک بو من به ژن و بالای جوینیکه
 و هر ورته ورتیک، دهنگی شینیکه
 و هر دیمه نیک بیده نگییه کی ته ماوی و بیهره هم...
 له نیو ترس و بیمدا هه ناسه ده ده م
 له بیئو قره ییدا ده ژیم
 و بهه شته که ی تو، بو من، بیهووده ییه کی ره نگینه
 من له م بهه شته دا،
 هه روه ک تو له نیو ئاپوره ی دروستکراوه
 ره نگاو ره نگه کانتدا... ته نهام.
 تو دلی بیگانه ده ناسی، که خوت له ولاتی (بوون) دا
 بیگانه بووی
 ((که سینکم بو بئو لقینه تا کو له ودا ئارام بگرم))
 ده ردم، ده ردی ((بیکه سی)) بوو

د. عه لی شه ریعه تی

بهرگ
 زانیار هه له بجه یی

2010